

MASROP E-DERGİ

ISSN 1307-4008

Sayı: 7
Mayıs 2012

KÜLLÜOBA KAZILARI VE BATI ANADOLU TUNÇ ÇAĞLARI ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Sayı Hakemi: Prof. Dr. Turan EFE

MASROP
Mimarlar, Arkeologlar, Sanat Tarihçileri, Restoratörler Ortak Platformu
Common Platform of Architects, Archaeologists, Historians of Art, Restorateurs

MASROP E-DERGİ
ISSN 1307-4008

Sayı: 7 / Mayıs 2012

Sayı Hakemi: Prof. Dr. Turan EFE

Yazılar kaynak gösterilmek şartıyla kullanılabilir.

EDİTÖRLER

Oktay EKİNCİ
Daniş BAYKAN

BİLİMSEL DANIŞMAN ve HAKEMLER

Prof. Dr. Sümer ATASOY
Prof. Dr. Demet BİNAN
Prof. Dr. Turan EFE
Prof. Dr. Sevgi LÖKÇE
Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN
Prof. Dr. Ayla SEVİM
Prof. Dr. Baha TANMAN
Prof. Dr. Elif Tül TULUNAY
Prof. Dr. Asnu Bilban YALÇIN SAKEL

Doç. Dr. Bekir ESKİCİ
Doç. Dr. R. Eser GÜLTEKİN
Doç. Dr. Mustafa ÖZER
Doç. Dr. Sacit PEKAK

Yrd. Doç. Dr. A. Vefa ÇOBANOĞLU
Aksel TİBET

WEB TASARIM GRAFİK: Selçuk ÖZTÜRK Eren KISA ve Selda ÖZTÜRK

İLETİŞİM

Dr. Kemal Akgüder cad. Nu: 22 Deniz Apt. D.12 Bostancı / İSTANBUL
Fax : 0 216 410 24 90
E-posta: masrop@gmail.com, masrop@masrop.com
Çevrimiçi: www.masrop.com

ÖNSÖZ

KÜLLÜOBA KAZILARI VE BATI ANADOLU TUNÇ ÇAĞLARI ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

“Eskişehir bölgesinde gerçek anlamda ilk bilimsel Tarihöncesi Dönem araştırmalarını başlatan merhum Prof. Dr. Manfred Osman Korfmann’ın Anısına...”

Seyitgazi (Eskişehir) yakınlarında yer alan Küllüoba’da kazılar, başkanlığında 1996 yılından bu yana kesintisiz sürdürülmektedir. Yüzey araştırmalarımız sırasında yüzeyinden topladığımız malzemenin ışığında, bu höyükte kazıların başlatılmasının nedenlerini dört ana başlık altında toplayabiliriz:

1. Demircihüyük stratigrafisinde temsil edilmeyen İlk Tunç Çağı’na Geçiş Evresi ve İTÇ III dönemlerinin araştırılması ve böylece Eskişehir bölgesinin güvenilir bir İTÇ kronolojisinin saptanması.
2. Bugüne kadar prehistorik dönemler açısından elle tutulur bir araştırma yapılmamış olan ve ayrı bir çanak çömlek grubunun yayılım alanını oluşturan Yukarı Sakarya Ovaları’nın İlk Tunç Çağı’ndaki kültürel gelişiminin ortaya konulması.
3. İTÇ III döneminde Troas ve Suriye-Kilikya bölgeleri arasındaki ilişkilerin iç batı Anadolu ve dolayısıyla Eskişehir ovaları üzerinden gerçekleştiğine dair yeni kanıtlar elde etmek.
4. Geç İTÇ III veya diğer bir deyişle, Orta Tunç Çağı’na Geçiş Dönemi’nin Eskişehir bölgesinde araştırılması.

Küllüoba Kazıları ile ilişkili olarak bugüne kadar yayınlanan makaleler –ki bunların bazıları oldukça kapsamlıdır- bu hedeflere ulaşmada daha şimdiden önemli adımlar atıldığını açıkça ortaya koyar. Hemen hemen başından itibaren bu kazılarda görev alan Murat Türkteki, Deniz Sarı ve Erkan Fidan; danışmanlığında, konuları doğrudan veya kısmen Küllüoba kazıları ile ilişkili olan doktora tezlerini 2011 yılında tamamlamışlardır.

Erkan Fidan Küllüoba mimarisini ve bu mimarinin İlk Tunç Çağı’nda batı Anadolu ve Ege Dünyası içindeki yerini incelemiştir. Murat Türkteki ise Küllüoba kazıları ışığında, çark yapımı çanak çömleğin batı ve orta Anadolu’da ortaya çıkışı ve yayılımını incelemiştir. Deniz Sarı da İlk

ve Orta Tunç Çağları'nda Batı ve Orta Anadolu'nun kültürel ve siyasal gelişimini hazırlamıştır. Hyğn Orta Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi zerinde Fatma şahin tarafından yapılan doktora çalışması ise halen devam etmektedir.

Bu arada, tamamlanmış olan doktora tezlerinin yayınlanmasına karar verilmiş ve bu doğrultuda söz konusu tezler kısaltılarak daha kompakt bir hale getirilmiştir. Okuyucuya kolaylık sağlayacağı noktasından hareketle de bu makalelerin bir arada yayınlanmasının daha uygun olacağı dşnlmştir. Diğer taraftan, Küllüoba'nın faunası üzerine araştırmalar yapan Can Y. Gündem de bu yayına makalesi ile katkıda bulunmuştur. Daha sonra da evrimii (online) yayın için MASROP (Mimarlar, Arkeologlar, Sanat Tarihçiler ve Restoratörler Ortak Platformu) ile anlaşmaya varılmıştır. Bu vesileyle, burada makaleleri yayınlanan yazarlara ve yayını gerçekleştiren MASROP yetkililerine ve özellikle Daniş Baykan'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu yayın kapsamında, Küllüoba mimarisi ve bazı buluntu grupları daha ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve komşu ve uzak bölgelerle de karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu şekilde yukarıda sıralanan hedeflere ulaşma yolunda daha somut veriler elde edilmiştir. İlk ve Orta Tunç Çağları'nda Orta ve Batı Anadolu'da söz konusu olan Kültür bölgeleri ve çanak çömlek grupları da yeni araştırmaların ışığında yeniden değerlendirilmiş ve bunların sınırları daha ayrıntılı olarak saptanabilmiştir.

Bu yayının, Eskişehir bölgesinde ve batı Anadolu genelinde Tunç Çağları ile ilgili gelecekte yapılacak araştırmalara ışık tutması dileğiyle...

Prof. Dr. Turan Efe
Bilecik, Mayıs 2012

PREFACE

THE KÜLLÜOBA EXCAVATIONS AND STUDIES ON THE WESTERN ANATOLIAN BRONZE AGES

“To the memory of late prof. Dr. Manfred Osman Korfmann who initiated, in the real sense, the first scientific prehistoric researches in the Eskişehir region...”

The excavations at Küllüoba located near Seyitgazi (Eskişehir) have been carrying out under the my auspices every single year since 1996. In the light of the material collected from its surface, we can sum up the reasons of why initiating excavations at this mound under four headings:

1. Investigation of the “Period Transitional into the EBA” and EBA III period which are lacking in the Demircihüyük sequence and thus, establishment of a more reliable EBA chronology of the Eskişehir region.
2. Establishment of the EBA sequence of Upper Sakarya Plains in which no tangible investigation has so far been carried out.
3. Providing new clues on which the relations between the Troad and Syro-Cilicia regions in the EB III period were established over inland western Anatolia, in other words via Eskişehir plains.
4. Investigation of the late EB III (Transitinoal Period into the MBA) in the Eskişehir region.

The articles so far published on the Küllüoba excavations -some of which are quite comprehensive- clearly demonstrate that important steps have already been taken towards reaching these goals. Murat Türkteki, Deniz Sarı and Erkan Fidan who took part almost from the beginning on in these excavations finished their dissertations related completely or partially to the Küllüoba excavations in 2011.

Erkan Fidan studied the architecture of Küllüoba and its place in the EBA of western Anatolia and the Aegean World. Murat Türkteki’s thesis, on the other hand, deals with the early use and distribution of wheel-made pottery in west- and central Anatolia in light of the Küllüoba excavations. Deniz Sarı prepared cultural and political development of central and western Anatolia during the Early and Middle Bronze Ages.

The dissertation on the “Transitional Period into the MBA” of the mound, however, is still under preparation by Fatma Şahin.

Meanwhile, the completed dissertations have been shortened into a more compact form for publication. As a matter of convenience to the reader we decided to publish these articles together. On the other hand, Can Y. Gündem who is working on the fauna of Küllüoba contributed with his article as well. Finally, we came to an agreement with MASROP (Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians and Restorers) for the online publication of it. On this occasion, I extend my sincere thanks to the authors for their contributions and the authorities of MASROP, especially Daniş Baykan, for publishing.

In this publication, a more detailed study of the Küllüoba architecture and other material groups is presented and correlations are also made with the neighbouring regions and far distant areas. Thus, more concrete data have been provided in terms of reaching the goals listed above. Cultural regions and pottery groups which prevailed in Central -and West Anatolia during the Early and Middle Bronze Ages are re-evaluated in the light of current research and their borders have been more precisely determined.

I hope this publication will shed more light on the future investigations to be carried out in the Eskişehir region, as well as in entire western Anatolia...

Prof. Dr. Turan Efe

Bilecik, May 2012

İçindekiler

TURAN EFE

Önsöz: Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar ..... iii-iv

TURAN EFE

Preface: The Küllüoba Excavations and Studies on the Western Anatolian Bronze Ages .....v-vi

ERKAN FİDAN

Küllüoba İlk Tunç Çağı Mimarisi 1-44

MURAT TÜRKTEKİ

Batı ve Orta Anadolu'da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı 45-111

DENİZ SARI

İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'nun Kültürel ve Siyasal Gelişimi..... 112-249

CAN YÜMNİ GÜNDEM

The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age.....250-300